

Research Paper

Explain the Role of Effective Components on the Development of Community-Based Rural Tourism (Case study: villages of Guilan province)

Seyyedeh Fatemeh Emami¹ Ali Reza Darban Astaneh^{*2}, Mohammad Reza Rezvani³, Mojtaba Ghadiri⁴

¹ PhD student in Geography and Rural Planning, University of Tehran, Tehran, Iran.

² Assistant Professor, Department of Geography and Rural Planning, University of Tehran, Tehran, Iran.

³ Professor, Department of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran.

⁴ Professor, Department of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran.

 10.22080/jtpd.2021.20175.3406

Received:

November 7, 2020

Accepted:

May 15, 2021

Available online:

June 1, 2021

Keywords:

Community-based tourism, macro, economic, environmental, social, managerial variables.

Abstract

Community-based tourism is a tool for preserving natural and cultural resources, developing local community through empowering people. This research is applied in terms of purpose and in terms of descriptive-analytical approach, which has been done with a sample of 770 rural people in Gilan province. Data collection tools in this research include: library studies and field research through observation and questionnaire. The statistical population of the study is the villagers living in the villages of Gilan province. In order to increase the number of samples using Morgan table, 384 people were selected and in order to increase the level of reliability and reduce errors in the data, the number of samples was increased and 770 questionnaires were completed. According to the estimation, the reliability of the questionnaire was 0.921. Also, in order to analyze the indicators, the path analysis model in SPSS software has been used. According to the research results, four economic indicators 0.380, environmental 0.348, social 0.207 and managerial 0.178 have the greatest impact on the community-based tourism development index, respectively..

Extended Abstract

1. Introduction

Gilan province is one of the northern provinces of the country, which due to the large number of rural areas with capabilities in the field of tourism and ecotourism can be a dominant spatial

model, community-based rural tourism. Also, the participation of local communities, as well as the bedrock of indigenous tourism, can be very useful in Gilan province, especially in its rural areas, in the field of tourism development and mutual benefit of the host and tourist. The participation of local communities and indigenous tourism infrastructure,

*Corresponding Author: Ali Reza Darban Astaneh

Address: Assistant Professor, Department of Geography and Rural Planning, University of Tehran

Email: astaneali@ut.ac.ir

Tel: 09126478965

especially in rural areas of the province of Gilan and mutual benefit in the field of tourism development and tourism is very helpful host. Accordingly, in this study, the aim is to investigate the role of macro variables in the development of community-based rural turnaround in Gilan province.

2. Materials and Methods

This research is applied in terms of purpose and in terms of descriptive-analytical approach, which has been done with a sample of 770 rural people in Gilan province. Data collection tools in this study included: library studies to collect information related to research literature and then field research through observation and questionnaires. The statistical population of the study is the villagers living in the villages of Gilan province. In order to count the number of samples using Morgan table, 384 people were determined, which according to the estimated value of the questionnaire was 0.921. Also, separately for social indicators 0.902 and for economic indicators 0.895, for environmental indicators 0.908, management 0.896 based on Cronbach's alpha. The validity of the research was qualitatively evaluated using the opinions of experts.

3. Discussion and Results

In this study, in order to systematically explain the factors affecting the development of community-based tourism and achieve a comprehensive model, the multivariate technique of path analysis was used and the direct and indirect effects of the discussed variables were investigated in a model.

For this purpose, based on the researches and theories in this field, different models were designed and implemented, and finally the model was approved.

Also, the amount of direct and indirect effects of variables on the dependent

variable was calculated. According to the research results, four economic, environmental, social and managerial indicators have the greatest impact on the community-based tourism development index, respectively.

Among these, in the field of economic index, economic benefits are the most influential component on community-based tourism.

This can be due to a number of reasons, including economic oversight, improving rural business performance, profitability, local economy development, economic welfare, increasing local government revenue through community-based tourism activities, increasing local product diversity, and supporting entrepreneurs. Invest in equity, increase business motivation, increase employment quality, empower local organization and local control.

4. Conclusions

The four economic indicators of 0.380, environmental 0.348, social 0.207 and managerial 0.178 have the greatest impact on the community-based tourism development index, respectively. Each of the indicators also has its own components, which are mentioned below: Among these, in the field of economic index, economic benefits are the most influential component on community-based tourism. This can be due to several reasons such as economic supervision, improving the performance of rural business and .... Another issue is in the field of environment, which has the most impact on innovative planning in this index. The third factor that was effective is the social index. In this index, the components of social participation, social cohesion, social skills and knowledge, sense of place, culture and poverty reduction have the greatest role in the development of rural community-based

tourism in Gilan province, respectively. The fourth case that has an impact on community-based rural tourism in the study area is the management index. This index has two components of security and legal and executive protection that security has the greatest role in the development of community-based tourism.

علمی پژوهشی

تبیین نقش مولفه‌های موثر بر توسعه گردشگری اجتماع محور (مطالعه موردی: روستاهای استان گیلان)

سیده فاطمه امامی^۱، علیرضا دربان آستانه^{۲*}، محمدرضا رضوانی^۳، مجتبی قدیری معصوم^۴

^۱ دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
^۲ دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
^۳ استاد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
^۴ استاد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

doi 10.22080/jtpd.2021.20175.3406

چکیده

گردشگری جامعه محور ابزاری به منظور حفظ منابع طبیعی و فرهنگی، توسعه‌ی جامعه محلی از طریق توانمندسازی مردم است. در این پژوهش به بررسی نقش متغیرهای کلان توسعه برگردشگری روستایی اجتماع محور در استان گیلان است. این تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر رویکرد توصیفی-تحلیلی است که با نمونه‌ای با حجم ۷۷۰ نفر از میان افراد روستایی در استان گیلان انجام شده است. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش شامل: مطالعات کتابخانه‌ای و پژوهش‌های میدانی از طریق مشاهده و پرسشنامه است. جامعه‌ی آماری تحقیق، روستاییان ساکن روستاهای استان گیلان است. به منظور تعداد نمونه‌ها با استفاده از جدول مورگان، ۳۸۴ نفر تعیین شد که به منظور افزایش سطح اطمینان و کاهش خطا در داده‌ها، تعداد نمونه‌ها افزایش یافته و ۷۷۰ پرسشنامه تکمیل گردید. طبق برآورد صورت گرفته مقدار پایایی پرسشنامه ۰/۹۲۱ به دست آمده است. همچنین به منظور تجزیه و تحلیل شاخص‌ها از مدل تحلیل مسیر در نرم افزار SPSS استفاده شده است. بر اساس نتایج تحقیق، چهار شاخص اقتصادی ۰/۳۸۰، زیست محیطی ۰/۳۴۸، اجتماعی ۰/۲۰۷ و مدیریتی ۰/۱۷۸ به ترتیب بیشترین تأثیر را بر شاخص توسعه‌ی گردشگری اجتماع محور می‌گذارند.

تاریخ دریافت:

۱۷ آبان ۱۳۹۹

تاریخ پذیرش:

۲۵ اردیبهشت ۱۴۰۰

تاریخ انتشار:

۱۱ خرداد ۱۴۰۰

کلیدواژه‌ها:

گردشگری اجتماع محور،
متغیرهای کلان، اقتصادی،
زیست محیطی، اجتماعی،
مدیریتی.

(UNWTO, 2015). به گونه‌ای که سهم این صنعت به نسبت تولید ناخالص داخلی کل کشور چیزی حدود ۹ درصد است (Brown & Cave, 2010). گردشگری بخش مهمی از سیاستهای اجتماعی و

۱ مقدمه

امروزه صنعت شناخته شده گردشگری یکی از بزرگترین و سریع‌ترین صنایع رو به رشد جهان است

* نویسنده مسئول: علیرضا دربان آستانه

آدرس: گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

ایمیل: astaneali@ut.ac.ir
تلفن: 09126478965

شامل مردم مناطق دورافتاده، روستایی، محروم، در حاشیه، ستم دیده، توسعه نیافته، فقیر، بومی، اقلیت قومی و مردم شهرهای کوچک بود. این جوامع احتمالاً یک نظام اقتصادی سنتی، مشارکتی یا کشاورزی دارند که در آن، کار، کالاها و خدمات، استفاده از منابع و مبادله‌ی منابع در الگوهای کاملاً تثبیت شده طولانی جای می‌گیرد که با سنت شکل گرفته است. استاندارد زندگی، رفتار و روابط اقتصادی به شکل ایستا بوده و بنابراین بدون تحرک یا تغییر مالی یا شغلی زیاد، قابل پیش بینی هستند. معمولاً منافع جامعه‌ی محلی مقدم بر منافع فردی است. تولید و توزیع کالاها تا حدودی با ترکیب مشارکت عمومی انجام می‌شود، با این انتظار که عایدات در ازای کار و زحمت آنها تقسیم شود. این یک مزیت بالقوه برای اجرای گردشگری اجتماع محور است چون که جامعه محلی برای اجرای موفقیت آمیز گردشگری اجتماع محور الزام دارد. اما به محض اینکه توسعه‌ی گردشگری به راه افتاد، محلی‌ها شاید در گذار از اقتصاد کشاورزی به تولید خدمات با موانعی برخورد کنند، که فرایندهای تغییر در تولید و مصرف را با جهش از صنعتی شدن طی می‌کنند بنابراین بسیار حیاتی است. توسعه‌ی گردشگری را ساده نگه‌داریم و گردشگری اجتماع محور را بر نظام‌های دانشی موجود، سبک زندگی و روال‌های سنتی، سرمایه، مهارت، دارایی‌های فرهنگی و محیط زیستی و جاذبه‌های موجود بنا گذاشته به طوری که افراد محلی را کنار نگذاریم.

استان گیلان یکی از استان‌های شمالی کشور است که با توجه به تعداد بسیار زیاد نواحی روستایی دارای قابلیت در زمینه‌ی گردشگری و اکوتوریستی می‌تواند به عنوان الگوی غالب فضایی، گردشگری اجتماع محور روستایی باشد. همچنین مشارکت جوامع محلی و همچنین بسترسازی گردشگری بومی، می‌تواند در استان گیلان و بخصوص در نواحی روستایی آن در زمینه‌ی توسعه گردشگری و سودمندی دوسویه‌ی میزبان و گردشگر بسیار مفید واقع شود. بر این اساس، در این پژوهش هدف

اقتصادی توسعه کشورهاست (Stasiukynasmet al, 2013) بسیاری از کشورها با به کارگیری این رهیافت توانسته‌اند وضعیت خویش را تا حد درخور توجهی بهبود بخشند از این رو، این صنعت یکی از بزرگترین فعالیتهای اقتصادیست که پرشتاب‌ترین رشد را در میان صنایع جهان داراست و عامل مهمی در توسعه‌ی اقتصاد ملی و محلی در سراسر جهان محسوب می‌شود (Scott and Lemieux, 2010).

گردشگری دارای شاخه‌ها و گونه‌های فراوانی است. یک نوع آن گردشگری روستایی است. یکی از رویکردهای گردشگری روستایی را می‌توان رویکرد اجتماع محور دانست. که این رویکرد در جوامع سنتی گردشگری یک روش موثر برای کاهش فقر در نظر گرفته شده است (Croes, 2014) زیرا فراهم کننده‌ی مشاغل متفاوت از معیشت سنتی است (World Tourism Organization, 2002). همچنین فروش محصولات محلی افراد جامعه‌ی روستایی (Lee, 2013; Lep: 2007). امروزه گردشگری مبتنی بر اجتماع محلی به طور گسترده‌ای به دلیل بهبود توانایی اقتصاد محلی مورد توجه قرار گرفته است و حتی در بسیاری از کشورها به عنوان بهبود دهنده‌ی اقتصاد محلی توسعه‌ی جامعه‌ی محلی معرفی شده است. (Dodds, Ali, & Galaski, 2018; Lee, 2009, 2013; Lepp, 2007). برای مثال، جوامع سنتی را می‌توان شامل مواردی چون جوامع روستایی (Wang, Cater, & Low, 2016)، جوامع ماهیگیری (Thompson, Johnson, & Hanes, 2016)، جزایر کوچک (Teh Cabanban, 2007)، و جوامع بومی (Grabowski, Wearing, Chatterton, & Reggers, Schweinsberg, 2016)، که می‌توان با توجه به گردشگری اجتماع محور جهت بهبود وضعیت اقتصادی آن گام برداشت، نام برد.

از آنجا که گردشگری اجتماع محور در ابتدا به عنوان یک ابزار توسعه‌ی اقتصادی برای مکان‌های کمتر توسعه یافته مفهوم سازی شده بود، توصیفات که از گروه‌های هدف می‌شد طبیعتاً

سرمایه گذاران غیربومی و انتقال منافع حاصل به بیرون از جامعه ی مدنظر از سوی دیگر، علت ظهور نگرش جامعه ی محلی در توسعه ی گردشگری است.

تسونگ هونگ لی و فن هول جان^۱ (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان آیا گردشگری اجتماع محور منجر به توسعه ی پایدار می‌شود؟ با بررسی نظریات افراد جامعه از پایداری گردشگری ۸۴۹ پرسشنامه در ۶ منطقه ی تایوانی تکمیل گردید. در این پژوهش ۴ بعد پایداری (اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و طبیعی) مورد ارزیابی قرار گرفت. نتیجه ی تحقیق بر این اساس شد که درک ساکنان در مراحل مختلف تکمیل پرسشنامه متفاوت بوده است، بنابراین مدیران باید فرصت‌های توسعه را در نظر بگیرند و راهبرهای مناسب را در مراحل مختلف اجرا نمایند.

منساح^۲ (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان مزایا و چالش های اکوتوریسم مبتنی بر جامعه در جوامع محلی: نمونه ی موردی پارک ملی کاکوم، غنا اکوتوریسم بر مبنای توجه به نیازهای جامعه را یک مدل مناسب برای حفظ معیشت جوامع در حاشیه ی پارک دانسته است. در این مطالعه به منظور تجزیه و تحلیل مزایا و چالش‌ها از روش کیفی استفاده کرده است. نتایج مطالعه نشان داده است که هرچند جامعه به ویژه در توسعه ی زیرساخت‌ها، دستاوردهای اقتصادی ناچیزی داشته است. اما پروژه با تعدادی از چالش‌ها از جمله عدم علاقه نسبت به مشارکت، کمبود ظرفیت‌های برای مدیریت پروژه و تخریب مزارع توسط فیل‌های ولگرد روبه رو شد.

رویکرد برنامه‌ریزی مبتنی بر اجتماع محلی نیازمند این است که چنین مکان‌هایی باید فرایند برنامه ریزی را کنترل کنند و اهداف و برنامه‌های خودشان را بر اساس آن (با تأکید بر موضوعاتی مانند برنامه ریزی اجتماع محلی و ظرفیت تحمل اجتماعی) تنظیم کنند. گردشگری مبتنی بر اجتماع

بررسی نقش متغیرهای کلان توسعه برگردشگری روستایی اجتماع محور در استان گیلان است.

۲ ادبیات موضوع

در زمینه ی گردشگری اجتماع محور در به طور کلی در سطح جهان و ایران مطالعات متعددی صورت گرفته است که در زیر به تعدادی از این مطالعات اشاره شده است.

تولایی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان نقش مشارکت جوامع محلی در صنعت گردشگری پایدار (مطالعه ی موردی: سرعین) با محوریت قرار دادن الگوی توسعه ی گردشگری جامعه محور به دنبال تعیین وضعیت مشارکت ساکنان محلی سرعین در زمینه ی گردشگری پایدار و همچنین معرفی رویکرد مشارکتی به عنوان راهبردی برای توسعه ی پایدار گردشگری در منطقه ی مورد مطالعه بوده است. نتایج تحقیق بیانگر سازوکار صنعت گردشگری در سرعین به گونه ای است که بیشتر ساکنان بومی در آن نقشی ندارند و مشارکتی عینی در فعالیت های گردشگری ندارند. با این همه، پتانسیل مشارکتی در آن به منظور دستیابی به توسعه ی پایدار گردشگری به ترتیب اولویت از طریق ملاحظات اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی گردشگری قابل حصول است.

کرمی (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان سنجش پایداری گردشگری از نگاه جامعه ی محلی؛ مطالعه ی موردی: شهر نیاسر، منافع جامعه ی میزبان در روند اجرای توسعه ی گردشگری پایدار شهر نیاسر لحاظ نشده و تاکنون این صنعت منافع پایداری از توسعه ی گردشگری برای ساکنان محلی نداشته است.

فاضل بخششی (۱۳۸۷)، در پژوهشی با عنوان گردشگری جامعه محور، راهکاری به منظور توسعه ی پایدار گردشگری در ایران، نگرش های بالا به پایین در فرایندهای تصمیم گیری از یک سو و حضور

² - Mensah

¹ - Hung Lee, T & Hau Jan

می‌شوند و اجتماع محلی که بخشی از یک ناحیه از دولت محلی است، واحد پایه در برنامه ریزی در نظر گرفته می‌شود (Blank, 1989:4).

یکی از مشکلات عمده در اجرای رویکرد اجتماعی نسبت به برنامه‌ریزی گردشگری، ماهیت سیاسی فرایند برنامه‌ریزی است. برنامه‌ریزی اجتماع محلی به صورت غیر مستقیم به میزان بالای مشارکت مردم در فرایند برنامه‌ریزی بستگی دارد. بنابراین رویکرد اجتماع محور در برنامه‌ریزی گردشگری، به مشارکت در فرایند توسعه ی گردشگری توسط اجتماع و یا نظارت اجتماع بر این فرایند نیاز دارد. با این حال، چنین رویکردی بیشتر توسط مقامات دولتی اتخاذ نمی‌شود، زیرا از نظر بسیاری از مقامات دولتی، دخالت اجتماع محلی می‌تواند به مثابه از دست دادن قدرت و نظارت دولت بر فرایند برنامه‌ریزی باشد. در واقع در بیشتر نقاط جهان، میزان مشارکت مردم در برنامه‌ریزی گردشگری صوری بوده و تصمیمات بیشتر توسط مقامات دولتی و نه مردم محلی اتخاذ می‌شود (علقلی زاده، ۱۳۸۶).

در مورد بحث سیاست گذاری گردشگری، جنکینز (۱۹۹۳) در نواحی روستایی نیوسوت ولز ۳ در استرالیا هفت مانع در برابر مشارکت مردم در برنامه‌ریزی گردشگری مطرح کرد:

- به طور معمول عامه مردم در درک موضوعات فنی و پیچیده در برنامه‌ریزی، شکل دارند؛
- عامه ی مردم همواره نسبت به فرایند تصمیم‌گیری آگاه نیستند و یا آن را درک نمی‌کنند؛
- مشکل کسب و حفظ نمایندگی در فرایند تصمیم‌گیری؛
- مخالفت ساکنان؛
- افزایش هزینه‌ها از نظر کارکنان؛

محلی، به دنبال توانمندی مردم، افزایش مشارکت ساکنان در فرایند تصمیم‌گیری و توزیع درآمد گردشگری است، به ویژه منابع مالی منطقه‌ای محلی باید برای ایجاد جامعه‌ای خود کفا استفاده شود و بر همین اساس، برنامه ریزی و مدیریت باید بر موثرترین شیوه استقرار سرمایه ی انسانی محلی و دیگر منابع در کنار استفاده از دانش بومی اجتماع محلی و ابزار غیر رسمی در برنامه‌ریزی با حمایت مقامات منطقه‌ای و کشوری متمرکز شود.

(Chris C. & Sirakaya , 2005: 384) بر این اساس، امرار معاش ساکنان در روند توسعه این فعالیت حیاتی به نظر می‌رسد. اگر جامعه ی میزبان بر این باور باشند که توسعه ی مداوم گردشگری، در حال تخریب محیط اجتماعی و فیزیکی آن‌ها است و گردشگری نماد این روند هستند. بنابراین ممکن است درجه‌ای از عدم مطلوبیت در تعاملات بسیاری از گردشگران با ساکنان به چشم آید، امری که در پایان به استقبال و برخورد مناسب افراد محلی که در حال حاضر گردشگران خارجی آن را می‌ستایند، خدشه وارد می‌کند (Ross, 1991:157).

کوک^۱ در مطالعه ی خود توصیه می‌کند که تمام برنامه‌ریزی‌ها برای گردشگری باید بر اساس اهداف و اولویت‌های ساکنان باشد. در واقع وی حتی گام را از این هم فراتر گذاشته و پیشنهاد می‌کند که جاذبه‌های محلی تنها باید با کسب اجازه ی قانونی از ساکنان ارتقا یابد (Cooke, 1982: 26) بنابراین رویکرد اجتماعی نسبت به گردشگری، نوعی برنامه ریزی از پایین به بالا است که بر توسعه در اجتماع و نه توسعه ی اجتماع، تأکید می‌ورزد.

همان طور که بلاتک^۲ مطرح کرد، هدف عمده ی گردشگران، دیدار از اجتماعات محلی است. به همین دلیل توسعه و مدیریت فعالیت گردشگری باید بر محور اجتماعات باشد. در این رویکرد، ساکنان محلی، محور برنامه ریزی گردشگری محسوب

³ New south wales

¹-Cooke

²- Blank

- طولانی شدن فرایند تصمیم‌گیری؛ و
- بروز آثار نامطلوب در رابطه با کارآمدی تصمیم‌گیری (Jenking, 1993: 284).

با این همه، برنامه ریزی اجتماع محور در گردشگری به دو دلیل ضروری است. اول این که، اگر توسعه ی گردشگری با امیال و اهداف اجتماع محلی سازگار نباشد، ممکن است تنش‌هایی به وجود آید که در نهایت به رکود گردشگری منجر می‌شود. دوم این که، حق مسلم ساکنان روستایی است که در توسعه ی فعالیتی که در سود و زیان آن‌ها تأثیر دارد، شرکت داشته باشند. این امر در گردشگری روستایی (که مردم محلی رابطه ی همزیستی با محیط زیست خود دارند)؛ بسیار اهمیت دارد. بنابراین مشارکت مردم در گردشگری عنصری ضروری در توسعه ی گردشگری پایدار روستایی است. تحقیقات در زمینه ی برنامه ریزی گردشگری اجتماع محور، شالوده گردشگری پایدار را تشکیل می‌دهد (شارپلی، ۱۳۸۰: ۱۲۴-۱۲۳).

گردشگری اجتماع محور دارای جنبه‌های صنعت در خود ریشه اصل در که است گوناگونی (ولی 4: Tosun & Timoty, 2003) دارد (گردشگری ماهیتاً پایدار توسعه‌ی و محور گردشگری حال هر در و فرهنگی طبیعی منابع از زیرا هستند، مرتبط هم به مانند نیز گردشگری می‌کنند. در مشترکی استفاده قبیل از دانش، تعارضاتی به وابسته صنایع تمامی یا و درست اعتماد، قابل واقعی، چیزی چه که این تأکید معمولاً دارد. این تعارضات وجود است طبیعی و محصول ذهنی، تصویر مادی، مسائل بر فراوان قابل محصول معمولاً زیرا گردشگری دارند؛ آن بهبود یک به عنوان فروش تبلیغات و بازاریابی مشاهده نیازهای ارضای برای اکثراً که بصری است دانش حالی در شده، داده شکل غربی مشتریان فرهنگی در بومی مردم فرصتهای و تأمین خواسته‌ها که نظر در باید هم را فرهنگشان و شخصیت ارائه‌ی انواع آنکه). (Robinson, 1998: 37) داشته باشد)

گردشگری و طبیعت‌گردی مانند گردشگری جدید اخلاقی نگرش یک عنوان به فقط نه (البته فرهنگی از بخش‌های یکی عنوان به بلکه کننده، مصرف برای توسعه برای خوبی محصول و فزاینده رشد با صنعت تقویت مسئولیت‌های دنبال بازاریابی)، به و منابعی بر فشار هستند. محیطی، زیست و اجتماعی استفاده مردم بومی توسط سنتی طور به که این شکل‌گیری باعث و داده افزایش را می‌شوند این از استفاده بومی در مردم حق که شده‌اند سؤال صورتی به منافعشان و چطور می‌شود چه منابع توسعه‌ی به تا تمایل گردد حفظ حقوقشان و تأمین رغم علی متأسفانه باشند. زیرا داشته گردشگری محلی جوامع تنها نه اخیر ۵۰ سال گردشگری در رشد گردشگری منفی اثرات از، بلکه نبرده سود رشد این از در نامناسب تغییرات و طبیعی منابع مانند تخریب Suanseri, 2003: 11) دیده‌اند) آسیب نیز فرهنگها و جوامع

عوامل متعددی در موفقیت گردشگری روستایی نقش دارند که از سویی ارتباط و تعامل بین آن‌ها، توسعه ی گردشگری را سبب می‌شود و از سوی دیگر نبود ارتباط یا همسویی بین آن‌ها از این توسعه، ممانعت خواهد کرد. پژوهشگران بسیاری کوشش، کرده‌اند، در بررسی‌های خود بر روستاهای مختلف، این ارتباط یا نبود ارتباط و همسویی را بین عوامل تأثیرگذار بر موفقیت گردشگری روستایی بررسی کنند. دیویودی^۱ (۲۰۱۶) معتقد است علاوه بر وجود امکانات و تأسیسات رفاهی برای روستاها، برنامه‌ریزی مناسب در زمینه ی گردشگری نیز از متغیرهای تأثیرگذار بر موفقیت گردشگری روستایی است. پیرس^۲ (۲۰۱۰) بر این عقیده است، بین جذب نیروی مازاد کشاورزی، پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، بازاریابی تولیدات روستایی و فضاهای اقامتی و گردشگری رابطه ی مستقیم و معناداری وجود دارد. به باور بالگو و برنبرگ^۳ (۲۰۱۳)، بین دسترسی به خدمات اجتماعی، تعدد مراکز تصمیم‌گیری، نیروی

³ - Baloglu & Bringberg

¹ - Dwivedi

² - Pearce

گردشگری روستایی می‌داند. پژوهش‌های مک گریگور و تامسون (۲۰۱۱) نشان می‌دهند عوامل موفقیت گردشگری روستایی تابعی از سطح آگاهی مردم از آثار گردشگری، دسترسی به خدمات و امکانات رفاهی و توجه دولت به برنامه ریزی گردشگری و زیرساخت‌های کالبدی پیرامون گردشگری روستایی است. تولون و بسرا^۸ (۲۰۱۶)، بر این عقیده است که بین موفقیت گردشگری روستایی با برنامه‌ریزی برای معرفی و استفاده از گیاهان دارویی منطقه، حمایت از پوشش گیاهی و جانوری منطقه و معرفی و بهره‌گیری مطلوب و پایدار از آن‌ها رابطه‌ی مستقیم و معناداری وجود دارد. گارا^۹ (۲۰۱۵)، بر این باور است که عوامل موفقیت گردشگری در مناطق روستایی عبارتند از: پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، آموزش مردم بومی، دسترسی به خدمات اجتماعی و فضای انگیزه برای سرمایه‌گذاری بخش دولتی بلژیک و همکاران^{۱۰} (۲۰۱۶) امکانات زیربنایی، اعطای یارانه به سرمایه‌گذاران، توجه به بهداشت آب‌های گرم معدنی و ظرفیت ورزشی و کوهنوری را از متغیرهای تاثیرگذار بر موفقیت گردشگری روستایی می‌دانند. به طور کلی، بررسی پیشینه‌ی پژوهش‌های پژوهشگران داخلی و خارجی نشان می‌دهند عوامل موفقیت گردشگری روستایی عبارتند از: ایجاد امکانات تحصیلی، سطح آگاهی مردم از آثار گردشگری، دسترسی به امکانات و خدمات رفاهی، دسترسی به مواد غذایی مناسب، شیوه‌ی زندگی و الگوی مصرف مردم، آموزش مردم بومی، نیروی متخصص گردشگری، دسترسی به خدمات اجتماعی، توجه دولت به برنامه ریزی گردشگری، توجه به صنایع دستی بومی، بازار هفتگی و روزانه‌ی روستا، اعطای یارانه به سرمایه‌گذاران، امکانات زیربنایی، پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، حفاظت از پوشش گیاهی و جانوری منطقه

متخصص گردشگری و آموزش مردم بومی با موفقیت گردشگری روستایی رابطه‌ی معناداری وجود دارد. به زعم نیلسن و اسپنسل^۱ (۲۰۱۵) متغیرهای تاثیرگذار بر موفقیت گردشگری روستایی شامل ایجاد امکانات تحصیلی و بهداشتی در روستا، سطح آگاهی مردم از آثار گردشگری و دسترسی به امکانات و خدمات رفاهی روستایی هستند. بوش و همکاران^۲ (۲۰۱۲) دسترسی به مواد غذایی، شیوه‌ی زندگی و الگوی مصرف مردم، تبلیغات و اطلاعات، فضای انگیزه برای سرمایه‌گذاری بخش دولتی و توجه دولت به برنامه‌ریزی گردشگری را از عوامل موفقیت گردشگری روستایی می‌دانند. به باور گودوین^۳ (۲۰۱۲) بین راه‌های دسترسی مناسب دسترسی به خدمات آموزشی، بهداشتی و اداری، کیفیت مسکن روستایی و زیرساخت‌های کالبدی و موفقیت گردشگری روستایی رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد. اپلر و جونز^۴ (۲۰۱۳) استفاده از وجود عشایر، توجه به صنایع بومی، بازار هفتگی و روزانه در روستا و معرفی آداب و رسوم سنتی روستا را از دستاوردهای موفقیت توسعه‌ی گردشگری روستایی می‌دانند. به باور هاریسون و چیپانی^۵ (۲۰۱۱) زیرساخت‌های ویژه‌ی گردشگری، بازار محلی فروش محصولات بومی، توجه به ظرفیت ورزشی و کوهنوردی و توجه به بهداشت آب‌های گرم معدنی از متغیرهای تاثیرگذار بر موفقیت توسعه‌ی گردشگری روستایی هستند. ویکنس^۶ (۲۰۰۸) در بررسی‌های خود متوجه شد، بین موفقیت گردشگری روستایی با اعطای یارانه به سرمایه‌گذاران، بازار محلی فروش محصولات بومی و سرمایه‌گذاری بخش دولتی رابطه‌ی مستقیم و معناداری وجود دارد. چادری و گوپتا^۷ (۲۰۱۵) امکانات زیربنایی، پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، شیوه‌ی زندگی و الگوی مصرف مردم و دسترسی به مواد غذایی مناسب را از متغیرهای تاثیرگذار بر موفقیت

6- Wickens

7 - Chaudhry & Gupta

8 - Tolon & Becerra

9 - Garau

10 - Belij & Veljković & Pavlović

1 - Nielsen & Spenceley

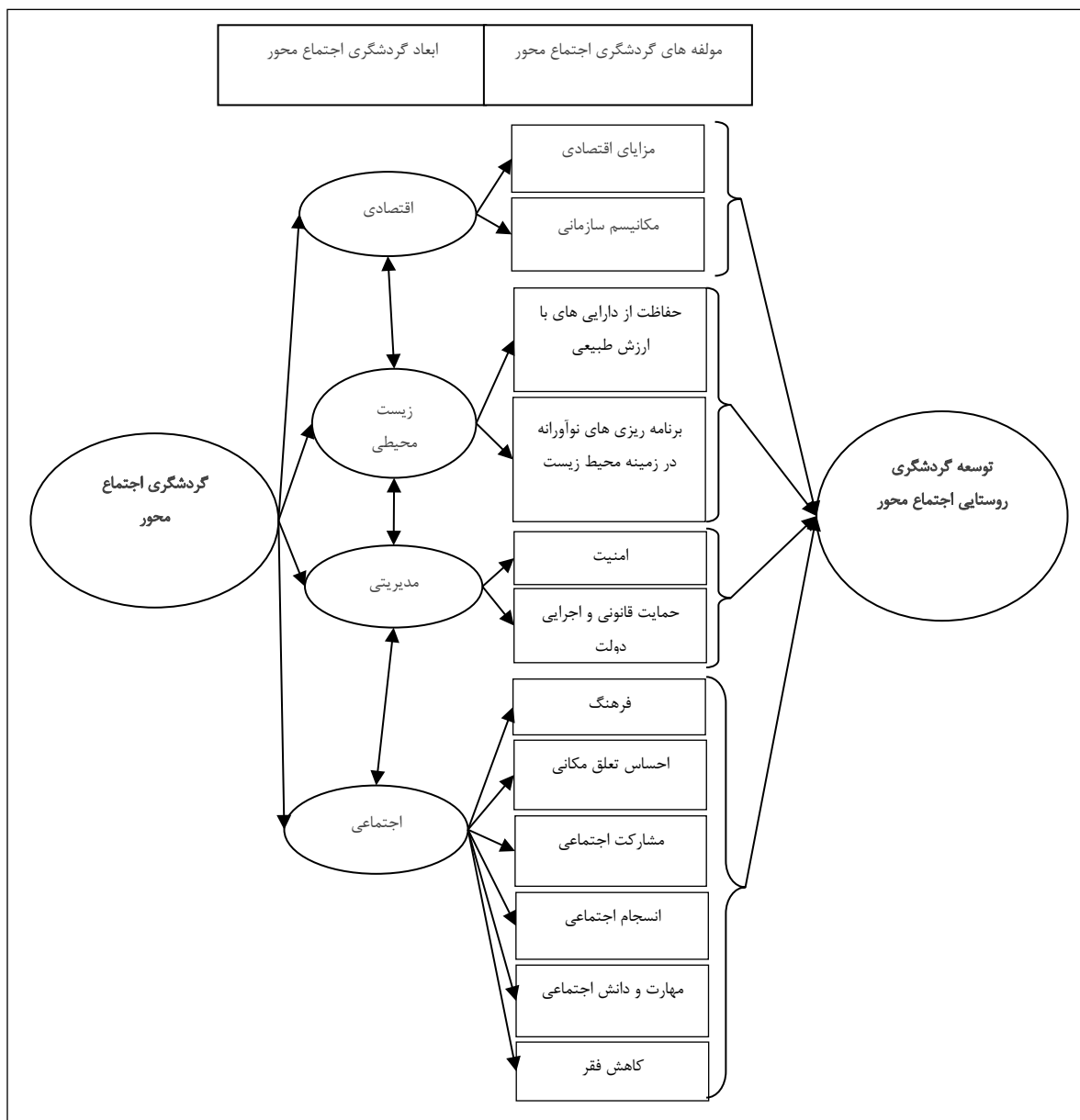
2 - Bush & Hanley

3 - Goodwin

4 - Epler

5 - Harrison & Chipani

و معرفی و بهره گیری مطلوب پایدار از آن‌ها و راه‌های دسترسی مناسب.

شکل ۱ مدل مفهومی پژوهش

شامل: مطالعات کتابخانه‌ای برای جمع‌آوری اطلاعات مربوط به ادبیات تحقیق و سپس پژوهش‌های میدانی از طریق مشاهده و پرسشنامه بهره گرفته شد. جامعه آماری تحقیق، روستاییان ساکن روستاهای استان گیلان است. به منظور

۳ روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر رویکرد توصیفی-تحلیلی است که با نمونه‌ای با حجم ۷۷۰ نفر از میان افراد روستایی در استان گیلان انجام شده است. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش

در پژوهش حاضر به منظور سنجش عوامل موثر بر گردشگری اجتماع محور در منطقه ی مورد مطالعه از چهار بعد اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی و مدیریتی استفاده شده است. که در جدول ۱ این شاخص‌ها و منابع مورد استفاده ذکر گشته است. همچنین به منظور تجزیه و تحلیل شاخص‌های مورد نظر از مدل تحلیل مسیر در نرم افزار SPSS استفاده شده است.

تعداد نمونه‌ها با استفاده از جدول مورگان، ۳۸۴ نفر تعیین شد که طبق برآورد صورت گرفته مقدار پایایی پرسشنامه ۰/۹۲۱ به دست آمده است. همچنین به صورت مجزا برای شاخص‌های اجتماعی ۰/۹۰۲ و برای شاخص‌های اقتصادی ۰/۸۹۵، برای شاخص زیست محیطی ۰/۹۰۸، مدیریتی ۰/۸۹۶ بر اساس آلفای کرونباخ به دست آمده است. روایی تحقیق نیز به صورت کیفی و با استفاده از نظر کارشناسان و خبرگان مورد بررسی قرار گرفت.

جدول اشخاص‌های اقتصادی تحقیق

مولفه‌ها	متغیرها	منابع
مزایای اقتصاد	گرفتن مزایای اقتصادی	GSTC, 2016; ucchetti,2016;
	نظارت اقتصادی	Spenceley, 2005; Farsari,2012.
	بهبود عملکرد کسب و کار روستایی	SNV, 2007; Mbaiwa, 2010;
	سود آوری	Fair Trade Tourism Annual Report, 2012;
	توسعه اقتصاد محلی	Dodds,2016; Roberts,2008;
	رفاه اقتصادی	UNWTO, 2004; Tanguay, 2013;
	درآمد دولت محلی	Reddy, 2008; Choo, 2009;
	افزایش تنوع محصولات محلی	SNV, 2007; Mbaiwa, 2010;
	حمایت از کارآفرینان محلی و تجارت منصفانه	Fair Trade Tourism Annual Report, 2012;
	سرمایه‌گذاری	Dodds,2016; Roberts,2008;
	بالا بردن انگیزه کسب و کار	UNWTO, 2004; Tanguay, 2013;
	افزایش کیفیت اشتغال	Spenceley, 2005; Farsari,2012.
	توانمندسازی سازمان محلی و کنترل محلی.	Dodds,2016; Roberts,2008;
مکانیسم سازمانی برای تضمین مزایای اقتصادی	دستمزد عادلانه	Fair Trade Tourism Annual Report, 2012;
	نحوه توزیع عادلانه درآمد	Dodds,2016; Roberts,2008;
	ایجاد سرمایه‌گذاری در جامعه هدف	UNWTO, 2004; Tanguay, 2013;
	تخصیص اعتبارات کوچک و خردجلوگیری از بهره‌برداری بی رویه از مکان	Reddy, 2008; Choo, 2009;

مولفه‌ها	متغیرها	منابع
	ادغام گردشگری با فعالیت‌های دیگر	SNV, 2007; Mbaiwa, 2010;
	برآورد الگوی هزینه توریستی	Fair Trade Tourism Annual Report, 2012;
	افزایش فرصت‌های شغلی	Dodds, 2016; Roberts, 2008;
	افزایش اشتغال‌های محلی	UNWTO, 2004; Tanguay, 2013;
	مشارکت عمومی، ایجاد آموزش و یادگیری برای افراد محلی	Spenceley, 2005; Farsari, 2012.
	حمایت و پشتیبانی از افراد جامعه	SNV, 2007; Mbaiwa, 2010;

جدول ۲ شاخص‌های زیست محیطی تحقیق

مولفه‌ها	متغیرها	منابع
حفاظت از محیط طبیعی،	حفاظت از دارایی‌های با ارزش طبیعی	فراهانی و همکاران (۱۳۹۲)، کرومتن (۲۰۰۷)،
	مدیریت منابع کمیاب طبیعی	دهدشتی شاهرخ و فیاضی، (۱۳۹۰)؛ فلیچر (۲۰۰۷)
	حفاظت از حیات وحش و حفاظت از محیط‌های حساس،	فلیچر (۲۰۰۷)؛ بوش و همکاران (۲۰۱۲)
	محدود کردن اثرات فعالیت گردشگری (مدیریت فاضلاب‌ها)	دانیل (۲۰۱۳)؛ نیلسین و اسپنسل (۲۰۱۵)،
	مدیریت زباله‌های جامد	کریمی دهکردی و همکاران (۱۳۹۱)، والفرد (۲۰۰۱)؛
	انتشار گازهای گلخانه‌ای	گارا (۲۰۱۵)، گریگور و تامسون (۲۰۱۱)
	حفاظت از انرژی و کاهش ضایعات جامد	بالگو و برنبرگ (۲۰۱۳)؛ گودوین (۲۰۱۲)؛
	جلوگیری از آلودگی صوتی و احترام به محیط زیست	الفرد (۲۰۰۱)؛ بریدنهان (۲۰۱۲)،
	جلوگیری از آلودگی بصری	کرومتن (۲۰۰۷)، کریمی دهکردی و همکاران (۱۳۹۱)، کرومتن (۲۰۰۷)،
	عدم تخریب اکوسیستم	گودوین (۲۰۱۲)؛ گارا (۲۰۱۵)، گریگور و تامسون (۲۰۱۱)
برنامه‌ریزی‌های نوآورانه و سازنده در زمینه محیط زیست	طراحی سبز و احداث باغ‌های زیبا	شجاعی و نوری، (۱۳۸۶)، دانیل (۲۰۱۳)؛ نیلسین و اسپنسل (۲۰۱۵)،
	انرژی‌های جایگزین	دانیل (۲۰۱۳)؛ نیلسین و اسپنسل (۲۰۱۵)،

مولفه‌ها	متغیرها	منابع
	زندگی گیاهی و آموزش افراد در زمینه حفاظت از محیط زیست	کرمی دهکردی و همکاران (۱۳۹۱)، والفرد (۲۰۰۱)؛
	استفاده از حمل و نقلی که کم‌ترین آلودگی را به همراه دارند	گارا (۲۰۱۵)، گریگور و تامسون (۲۰۱۱)
	بهره‌وری انرژی،	بالگو و برنبرگ (۲۰۱۳)؛ گودوین (۲۰۱۲)؛
	آگاهی و مدیریت زیست‌محیطی	والفرد (۲۰۰۱)؛ بریدینهان (۲۰۱۲)،
	خطرات زیست‌محیطی و ارزیابی اثرات زیست محیطی ناشی از فعالیت‌های گردشگری	فراهانی و همکاران (۱۳۹۲)، کرومتن (۲۰۰۷)، دهدشتی شاهرخ و فیاضی، (۱۳۹۰)
	حفظ سلامت بازدیدکنندگان	فلیچر (۲۰۰۷)؛ بوش و همکاران (۲۰۱۲)، شجاعی و نوری، (۱۳۸۶)،
	آگاهی زیست‌محیطی	آرچر (۲۰۰۵)، ، بالگو و برنبرگ (۲۰۱۳)؛ گودوین (۲۰۱۲)؛ گارا (۲۰۱۵)،
	تنوع زیستی و بهداشت محیطی	دانیل (۲۰۱۳)؛ نیلسین و اسپنسی (۲۰۱۵)،
	حفظ منابع غیر قابل تجدید.	کرمی دهکردی و همکاران (۱۳۹۱)، والفرد (۲۰۰۱)؛

جدول ۳ شاخص‌های زیست محیطی مدیریتی

مولفه‌ها	متغیرها	منابع
امنیت	امنیت بالای گردشگران، عدم وجود سرقت از گردشگران، عدم درگیری میان افراد روستایی و گردشگران، عدم وجود مزاحمت ناموسی برای گردشگران،	GSTC, 2016, Lucchetti, 2016 Fair Mbaiwa, 2010; ;SNV, 2007 Trade Tourism Annual Report, 2012
حمایت قانونی و اجرایی	همکاری دستگاههای اجرایی با صاحبان کسب و کار، پرداخت وام به صاحبان کسب و کار روستایی، راه اندازی برنامه‌های تفریحی توسط نهادهای دولتی و محلی، راه اندازی دوره‌های تخصصی گردشگری برای افراد روستا، استفاده از اینترنت و موبایل و گذاشتن دوره‌های آموزشی برای روستاییان، راه اندازی نشریات و خبرنامه‌های محلی در روستا برای معرفی وضعیت گردشگری روستا.	GSTC, 2016; ucchetti, 2016; Fair Trade Tourism Annual Report, 2012; Spenceley, 2005; Farsari, 2012.

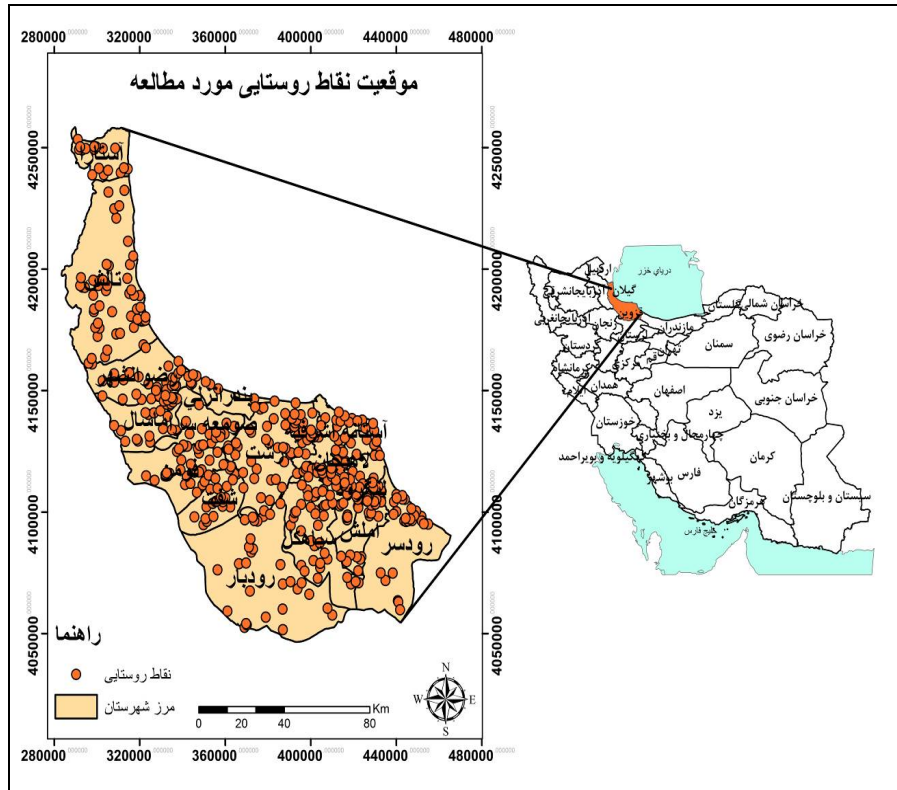
جدول ۴ شاخص‌های اجتماعی

منابع	متغیرها	مولفه‌ها
SNV, GSTC, 2016, Lucchetti, 2016 Fair Trade Tourism Mbaiwa, 2010; 2007 Annual Report, 2012	مشارکت در امور روستایی، مشارکت در پروژه های عمرانی توسط روستاییان، ارتباط با شورای اسلامی توسط مردم، کمک مالی و فکری توسط مردم، مشارکت بالای زنان روستایی.	مشارکت اجتماعی
GSTC, 2016; ucchetti, 2016;	درگیری و نزاع بین اهالی روستا و گردشگران، گردهمایی و جلسات در روستا، تغییر ارزشهای مشترک طی زمان، روابط صمیمی همسایگان، انجام درست وظایف اجتماعی.	انسجام اجتماعی
Spenceley, 2005; Farsari, 2012.	شناخت و آگاهی از مسائل گردشگری منطقه ی خود، شناخت و معرفی جاذبه‌های گردشگری جوامع محلی توسط روستاییان، شرکت کردن روستاییان در دوره‌های آموزشی مرتبط با گردشگری.	مهارت و دانش اجتماعی
SNV, 2007; Mbaiwa, 2010;	احساس تعلق مکانی نسبت به روستای خود، علاقه به زندگی در روستای خود، زندگی در کنار اقوام و خویشاوندان و عدم تمایل به مهاجرت از جوامع محلی.	احساس تعلق مکانی
Fair Trade Tourism Annual Report, 2012;	روحیه ی مهمان نوازی بالایی روستاییان، علاقه ی اهالی روستا به گردشگران، وجود تنوع آداب و رسوم برای جذب گردشگران.	فرهنگ
Dodds, 2016; Roberts, 2008;	بهبود امکانات رفاهی ساکنان روستایی ناشی از فعالیتهای گردشگری در روستا، بهبود شرایط اقتصادی افراد محلی، ایجاد فرصت‌های شغلی زیاد برای افراد روستا، بهبود شرایط بهداشتی و زندگی جامعه ی محلی.	کاهش فقر

۳٫۱ معرفی منطقه

استان گیلان، یکی از استان‌های شمالی کشور است که در حدود ۱۴ هزار کیلومترمربع مساحت دارد. این استان در محدوده ی جغرافیایی عرض شمالی ۳۶ درجه و ۳۴ دقیقه تا ۳۸ درجه و ۲۷ دقیقه و طول شرقی ۴۸ درجه و ۵۳ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۳۴ دقیقه واقع شده است. رشته‌کوه‌های البرز، همانند دیواری در باختر و جنوب گیلان کشیده شده و این منطقه جزء از راه دره ی منجیل، راه جاده‌ای دیگری به فلات ایران ندارد. این استان از طرف غرب به استان‌های اردبیل و آذربایجان از طریق جاده ی کوهستانی ارتباط دارد. این استان با توجه به موقعیت مناسب

جغرافیایی و قرارگیری در فاصله نزدیک از دریای خزر از نظر طبیعی و انسانی دارای جاذبه‌های متنوع و متعددی است که به جذب گردشگران در سطوح منطقه‌ای و ملی منجر شده است. با توجه به رونق و توسعه ی گردشگری در روستاهای این استان به‌خصوص در سال‌های اخیر که افزایش قابل توجهی در تعداد گردشگران ورودی اتفاق افتاده، لازم است تا اثرات گردشگری بر جامعه ی محلی موردسنجش قرار گرفته تا مشخص شود که تا چه حد توسعه ی گردشگری به افزایش مشارکت جامعه ی محلی در فعالیت‌های گردشگری در سطوح محلی و منطقه‌ای شده است.

شکل ۲ موقعیت منطقه ی مورد مطالعه

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۹

۴ تجزیه و تحلیل

۴٫۱ یافته‌های توصیفی

ابتدا برای بررسی تک تک متغیرهای پژوهش از آزمون T تک نمونه‌ای استفاده گردید. هدف اصلی این آزمون، مقایسه متغیرهای مورد نظر با حد وسط است. از آنجا که نماگرهای هر شاخص با طیف لیکرت سنجیده شده اند، پس از ترکیب نماگرها و ساختن شاخص، عدد ۳/۱ به عنوان حد متوسط در نظر گرفته شده است و داده‌ها در هر یک از شاخص‌ها با این اعداد سنجیده شده اند. در آزمون T تک نمونه‌ای فرض صفر حاکی از برابری پایداری با عدد سه (حد متوسط) می‌باشد و فرض مقابل حاکی از عدم برابر با حد متوسط است. در صورتی که فرض صفر رد شود باید از مقادیر حد بالا و حد پایین استفاده کرد که:

یافته‌های توصیفی پژوهش نشان می‌دهد، ۵۸ درصد پاسخگویان مرد و ۴۲ درصد زن بوده‌اند. همچنین به لحاظ ویژگی‌های سنی، ۳۰ درصد در گروه سنی ۲۰-۳۵ سال، ۳۹ درصد در گروه سنی ۳۶-۵۰ سال و ۳۰ درصد نیز در گروه سنی بالای ۴۶ سال بوده‌اند. همچنین حدود ۱۶ درصد پاسخ دهندگان مجرد و ۸۴ درصد متأهل بودند. وضعیت سواد و تحصیلات پاسخگویان بیانگر آن است که افراد دارای تحصیلات سیکل با ۴۳ درصد، بیشترین تعداد و افراد بی‌سواد یا سواد ابتدایی با ۹ درصد، کمترین تعداد پاسخگویان را به خود اختصاص داده‌اند (جدول ۲).

با توجه به شاخص t در خصوص بعد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست محیطی در منطقه این گونه می‌توان اذعان داشت که وضعیت این متغیرها بهتر از حد متوسط می‌باشد؛ زیرا سطوح معناداری برای این شاخص‌ها کوچکتر از خطای ۵ درصد بوده و متوسط بودن سطح ارزیابی این شاخص را رد می‌کند که با توجه به ماهیت مثبت کران‌های بالا و پایین و بزرگ تر بودن میانگین این شاخص از حد متوسط، غنی بودن این ابعاد منتج می‌شود.

۱. هرگاه حد بالا و پایین مثبت باشد، میانگین از مقدار مشاهده شده بزرگتر است.
۲. هرگاه حد بالا و پایین منفی باشد، میانگین از مقدار مشاهده شده کوچکتر است (مومنی و قیومی، ۱۳۹۱: ۶۶).

بنابراین با استفاده از این آزمون کلیه شاخص‌ها در سه سطح تقسیم‌بندی گردیده‌اند.

نتایج حاصل از آزمون T تک نمونه‌ای (جدول ۳) نشان می‌دهد که شاخص اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی در شرایط غنی قرار دارند.

جدول ۵ تحلیل T تک نمونه‌ای برای مقایسه ابعاد گردشگری اجتماع محور نمونه‌های مورد مطالعه با نمره ی معیار

عدد مفروض = ۳/۱

متغیرها	t	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	میانگین	اختلاف میانگین	
					حد پایین	حد بالا
اجتماع-فرهنگی	۰/۶۱۴	۷۷۰	۰/۰۰۰	۳/۱۱	۰/۰۱۲۸۷	۰/۰۲۸۴
اقتصادی	۱/۷۸۲	۷۷۰	۰/۰۰۰	۳/۱۵	۰/۰۵۰۱۷	۰/۰۰۵۲
مدیریتی	-۶/۶۱۹	۷۷۰	۰/۰۰۰	۲/۸۷	-۰/۲۲۷۰۶	۰/۲۹۴۶
زیست محیطی	۱/۹۳۷	۷۷۰	۰/۰۰۰	۳/۳۶	۰/۲۶۷۶۶	۰/۲۱۹۵

منبع: نگارندگان، ۱۳۹۹

انحراف استاندارد ۰/۶۵ است که به طور معناداری با نمره معیار (۳) اختلاف مثبت و معنادار دارد. بدین ترتیب، با آگاهی از میزان ابعاد جامعه ی نمونه، به بررسی مؤلفه‌ها و شاخص‌های مختلف (اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی، زیست محیطی و مدیریتی) مؤثر در آن می‌پردازیم.

۴/۲ یافته‌های استنباطی

در این بخش ابتدا به منظور ارزیابی وضعیت سطح گردشگری اجتماع محور ناشی از آزمون T تک نمونه‌ای یا T تک گروهی بهره گرفته شده است. نتایج تحقیق (جدول ۵) نشان می‌دهد، میانگین نمره ابعاد کل گردشگری اجتماع محور مشاهده شده ۳/۱ با

جدول ۶ تحلیل T تک نمونه ای برای مقایسه ی نمره ی توسعه ی گردشگری اجتماع محور نمونه‌های مورد مطالعه با نمره ی معیار

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	نمره معیار	مقدار T	سطح معناداری (Sig.)
گردشگری اجتماع محور	۳/۱	۰/۶۵	۳	۸/۰۷۹	۰/۰۰۰

یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

منصفانه، سرمایه‌گذاری، بالا بردن انگیزه ی کسب و کار، افزایش کیفیت اشتغال، توانمندسازی سازمان محلی و کنترل محلی باشد.

مورد دیگر در زمینه ی زیست محیطی است که در این شاخص برنامه‌ریزی‌های نوآورانه بیشترین تاثیر را می‌گذارد. این بدان معنا نیست که شاخص دیگر اثرگذار نیست منتهی به عقیده ی جامعه محلی با انجام برنامه‌هایی چون: طراحی سبز، احداث باغ‌های زیبا، انرژی‌های جایگزین، زندگی گیاهی، آموزش افراد در زمینه ی حفاظت از محیط زیست، استفاده از حمل و نقلی کم‌ترین آلودگی را به همراه دارند، بهره‌وری انرژی، آگاهی و مدیریت زیست‌محیطی، ارزیابی اثرات زیست محیطی ناشی از فعالیت‌های گردشگری، حفظ سلامت بازدیدکنندگان، آگاهی زیست‌محیطی، تنوع زیستی و بهداشت محیطی، حفظ منابع غیر قابل تجدید نه تنها در حفظ و نگهداری محیط کمک می‌کند، بلکه به جذب گردشگران و ایجاد یک نوع فرهنگ سازی صحیح نیز منجر می‌گردد.

مورد سوم که اثرگذار بود شاخص اجتماعی است در این شاخص مولفه‌های مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی، مهارت و دانش اجتماعی، احساس تعلق مکانی، فرهنگ و کاهش فقر به ترتیب بیشترین نقش را بر توسعه ی گردشگری اجتماع محور روستایی در استان گیلان دارند. در واقع عقیده بر این بود که با افزایش مشارکت در امور روستایی، مشارکت در پروژه های عمرانی توسط روستاییان،

بر اساس نتایج تحلیل رگرسیون ضریب همبستگی ۰/۸۸ و ضریب تعدیل ۰/۸۷ محاسبه شد. که این عدد نشان از ابعاد بالای متغیرهای مستقل تحقیق جهت پیش‌بینی و تبیین متغیر وابسته پژوهش است.

در این پژوهش به منظور تبیین سیستماتیک عوامل موثر بر توسعه ی گردشگری اجتماع محور و نیل به یک مدل جامع از تکنیک چند متغیری تحلیل مسیر استفاده شد و تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای مورد بحث، در یک مدل مورد بررسی قرار گرفت. بدین منظور، بر اساس پژوهش‌های انجام گرفته و تئوريات موجود در این زمینه، مدل‌های مختلف طرح و اجرا شد که نهایتاً مدل مندرج در شکل شماره ۳ تأیید شد. همچنین میزان اثرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرها بر متغیر وابسته محاسبه شد که نتایج در جدول شماره ی ۸ درج شده است. بر اساس نتایج تحقیق، چهار شاخص اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی و مدیریتی به ترتیب بیشترین تأثیر را بر شاخص توسعه ی گردشگری اجتماع محور می‌گذارند. از این میان در زمینه ی شاخص اقتصادی مزایای اقتصادی اثرگذار ترین مولفه بر گردشگری اجتماع محور است. این مورد می‌تواند دلایل متعددی چون وجود نظارت اقتصادی، بهبود عملکرد کسب و کار روستایی، سود آوری، توسعه ی اقتصاد محلی، رفاه اقتصادی، افزایش درآمد دولت محلی از طریق فعالیت‌های گردشگری اجتماع محور، افزایش تنوع محصولات محلی، حمایت از کارآفرینان محلی و تجارت

گردشگران، عدم وجود مزاحمت ناموسی برای گردشگران باشد که از نظر افراد روستایی و همچنین گردشگران عوامل بسیار مهمی در جذب گردشگر دانسته‌اند. مورد دیگر حمایت‌های قانونی و اجرایی است که شامل مواردی چون: همکاری دستگاههای اجرایی با صاحبان کسب و کار، پرداخت وام به صاحبان کسب و کار روستایی، راه اندازی برنامه‌های تفریحی توسط نهادهای دولتی و محلی، راه اندازی دوره‌های تخصصی گردشگری برای افراد روستا، استفاده از اینترنت و موبایل و گذاشتن دوره‌های آموزشی برای روستاییان، راه اندازی نشریات و خبرنامه‌های محلی در روستا برای معرفی وضعیت گردشگری روستا است.

با نگاهی دقیق به نتایج بدست آمده از مدل در جدول ۸ می‌توان به صورت کامل مشاهده کرد که کلیه متغیرهای مستقل در مدل به صورت مستقیم و معنا داری مورد تایید شدند.

منتهی با توجه به این شاخص‌ها موارد دیگری هم هستند که به صورت مستقیم تأثیر نمی‌گذارند، بلکه به صورت غیرمستقیم با تأثیرگذاری بر شاخص دیگر و در نهایت بر توسعه گردشگری اجتماع محور تأثیر می‌گذارند. که در جدول ۹ ذکر شده است. برای مثال، در یک نمونه مشارکت در امور روستا منجر به تمایل سرمایه‌گذاران محلی در روستا برای راه اندازی کسب و کار روستایی در زمینه گردشگری و در نتیجه جذب گردشگران زیاد از سراسر کشور و حتی جهان و در نهایت با ورود گردشگران به منطقه به مزایای اقتصادی و در نهایت هم توسعه گردشگری اجتماع محور منجر می‌گردد.

ارتباط با شورای اسلامی توسط مردم، کمک مالی و فکری توسط مردم، مشارکت بالای زنان روستایی.

عدم وجود درگیری و نزاع بین اهالی روستا و گردشگران، برگزاری گردهمایی و جلسات در روستا، تغییر ارزشهای مشترک طی زمان، روابط صمیمی همسایگان، انجام درست وظایف اجتماعی، شناخت و آگاهی از مسائل گردشگری منطقه خود، شناخت و معرفی جاذبه‌های گردشگری جوامع محلی توسط روستاییان، شرکت کردن روستاییان در دوره‌های آموزشی مرتبط با گردشگری، احساس تعلق مکانی نسبت به روستای خود، علاقه به زندگی در روستای خود، زندگی در کنار اقوام و خویشاوندان و عدم تمایل به مهاجرت از جوامع محلی، روحیه مهمان نوازی بالایی روستاییان، علاقه اهالی روستا به گردشگران، وجود تنوع آداب و رسوم برای جذب گردشگران، بهبود امکانات رفاهی ساکنین روستایی ناشی از فعالیتهای گردشگری در روستا، بهبود شرایط اقتصادی افراد محلی، ایجاد فرصت‌های شغلی زیاد برای افراد روستا، بهبود شرایط بهداشتی و زندگی جامعه محلی همه این موارد می‌تواند از عوامل موثر و تأثیرگذاری باشد که بر گردشگری اجتماع محور روستایی تأثیرگذار باشد.

مورد چهارمی شاخص مدیریتی است که نقش تأثیرگذاری بر گردشگری روستایی اجتماع محور در منطقه می‌مورد مطالعه دارد. این شاخص خود دارای دو مولفه امنیت و حمایت قانونی و اجرایی است که امنیت بیشترین نقش را بر توسعه گردشگری اجتماع محور دارد. این مولفه می‌تواند شامل مواردی چون امنیت بالای گردشگران، عدم وجود سرقت از گردشگران، عدم درگیری میان افراد روستایی و

جدول ۷ نتایج مربوط به برآورد مدل عوامل موثر بر توسعه گردشگری روستایی اجتماع محور

متغیر	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
اقتصادی	۰/۳۶۷	۰/۰۰۲	۰/۳۸۰	۱۵۲/۴۴۱	۰/۰۰۰
مزایای اقتصادی	۰/۱۲۸	۰/۰۰۰	۰/۱۹۷	۴۲۳/۱۷۹	۰/۰۰۰
مکانیسم سازمانی	۰/۰۴۰	۰/۰۰۰	۰/۰۶۷	۱۷۲/۱۱۵	۰/۰۰۰
زیست محیطی	۰/۲۷۲	۰/۰۰۲	۰/۳۴۸	۱۲۳/۴۸۷	۰/۰۰۰
حفاظت از دارایی های با ارزش طبیعی	۰/۰۳۰	۰/۰۰۰	۰/۰۵۲	۸۶/۱۷۳	۰/۰۰۰
برنامه ریزی های نوآورانه	۰/۰۵۷	۰/۰۰۰	۰/۰۸۹	۱۹۸/۸۰۶	۰/۰۰۰
مدیریتی	۰/۱۵۷	۰/۰۰۴	۰/۱۷۸	۳۷/۲۰۴	۰/۰۰۰
امنیت	۰/۰۳۳	۰/۰۰۱	۰/۰۴۷	۲۲/۵۳۲	۰/۰۰۰
حمایت قانونی و دولتی	۰/۰۰۲	۰/۰۰۱	۰/۰۰۳	۲/۹۲۷	۰/۰۰۴
اجتماعی	۰/۱۹۳	۰/۰۰۴	۰/۲۰۷	۴۳/۱۷۶	۰/۰۰۰
فرهنگ	۰/۰۲۹	۰/۰۰۱	۰/۰۵۰	۴۶/۸۲۲	۰/۰۰۰
احساس تعلق مکانی	۰/۰۴۱	۰/۰۰۱	۰/۰۵۶	۷۲/۳۷۷	۰/۰۰۰
مشارکت اجتماعی	۰/۰۷۲	۰/۰۰۱	۰/۰۸۷	۱۳۹/۵۸۸	۰/۰۰۰
انسجام اجتماعی	۰/۰۷۰	۰/۰۰۱	۰/۰۸۵	۱۲۵/۹۰۶	۰/۰۰۰
مهارت و دانش اجتماعی	۰/۰۴۰	۰/۰۰۰	۰/۰۵۸	۸۱/۷۲۵	۰/۰۰۰
کاهش فقر	۰/۰۲۷	۰/۰۰۱	۰/۰۴۰	۲۳/۸۰۰	۰/۰۰۰

منبع: محاسبات تحقیق حاضر، ۱۳۹۹

جدول ۸ تحلیل رگرسیون عوامل اثرگذاری گردشگری اجتماع محور

ضریب چندگانه همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعدیل شده	استاندارد اشتباه تخمینی
۰/۸۸	۰/۸۶	۰/۸۷	۰/۰۰۴

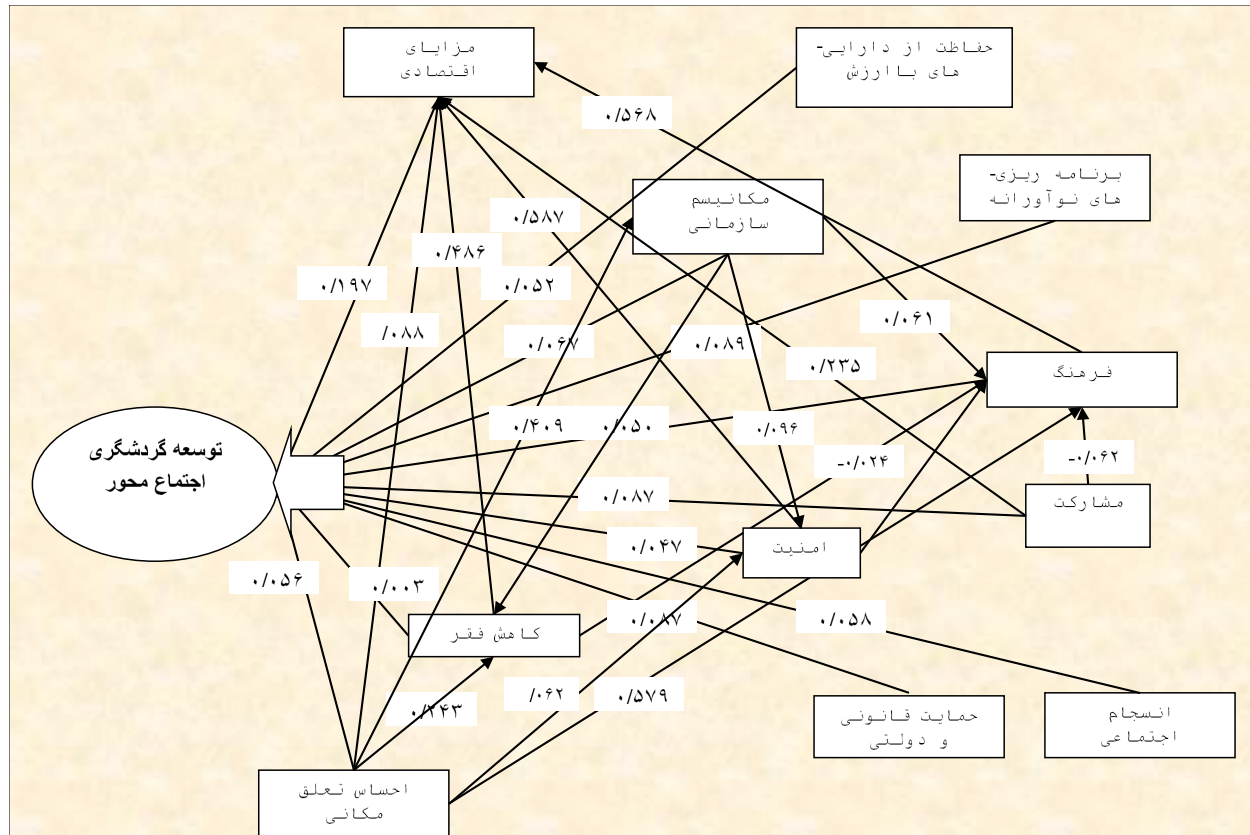
منبع: محاسبات تحقیق حاضر، ۱۳۹۹

جدول ۹): تجزیه اثرات متغیرهای تبیین کننده توسعه ی روستایی

متغیر	تأثیر مستقیم	تأثیر غیرمستقیم	تأثیر کل
اقتصادی	۰/۳۸۰	۰	۰/۳۸۰
مزایای اقتصادی	۰/۱۹۷	۰	۰/۱۹۷
مکانیسم سازمانی	۰/۰۶۷	۰	۰/۰۶۷
زیست محیطی	۰/۳۴۸	۰	۰/۳۴۸
حفاظت از دارایی های با ارزش طبیعی	۰/۰۵۲	۰	۰/۰۵۲
برنامه ریزی های نوآورانه	۰/۰۸۹	۰	۰/۰۸۹
مدیریتی	۰/۱۷۸	۰	۰/۱۷۸
امنیت	۰/۰۴۷	۰	۰/۰۴۷
حمایت قانونی و دولتی	۰/۰۰۳	۰	۰/۰۰۳
اجتماعی	۰/۲۰۷	۰	۰/۲۰۷
فرهنگ	۰/۰۵۰	۰	۰/۰۵۰
احساس تعلق مکانی	۰/۰۵۶	۰	۰/۰۵۶
مشارکت اجتماعی	۰/۰۸۷	۰	۰/۰۸۷
انسجام اجتماعی	۰/۰۸۵	۰	۰/۰۸۵
مهارت و دانش اجتماعی	۰/۰۵۸	۰	۰/۰۵۸
کاهش فقر	۰/۰۴۰	۰	۰/۰۴۰
فرهنگ+مزایای اقتصادی	۰	۰/۱۱۱	۰/۱۱۱
مشارکت+مزایای اقتصادی	۰	۰/۰۴۶	۰/۰۴۶
کاهش فقر+مزایای اقتصادی	۰	۰/۰۹۶	۰/۰۹۶
امنیت+مزایای اقتصادی	۰	۰/۰۱۱۵	۰/۰۱۱۵
احساس تعلق مکانی+مزایای اقتصادی	۰	۰/۰۱۷	۰/۰۱۷
احساس تعلق مکانی+فرهنگ	۰	۰/۰۲۹	۰/۰۲۹
کاهش فقر+فرهنگ	۰	-۰/۰۰۱	-۰/۰۰۱
مشارکت+فرهنگ	۰	-۰/۰۰۳	-۰/۰۰۳
امنیت+فرهنگ	۰	۰/۰۴۸	۰/۰۴۸
مکانیسم سازمانی+فرهنگ	۰	۰/۰۰۳	۰/۰۰۳
کاهش فقر +امنیت	۰	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸
احساس تعلق مکانی+امنیت	۰	۰/۰۰۳	۰/۰۰۳
مکانیسم سازمانی+امنیت	۰	۰/۰۰۵	۰/۰۰۵
احساس تعلق مکانی +مکانیسم سازمانی	۰	۰/۰۲۷	۰/۰۲۷

منبع: محاسبات تحقیق حاضر: ۱۳۹۹

شکل ۳ مدل نهایی حاصل از محاسبه ی عوامل موثر بر توسعه ی گردشگری اجتماع محور

۵ نتیجه گیری و ارائه ی پیشنهادها

وجود نظارت اقتصادی، بهبود عملکرد کسب و کار روستایی و ... باشد. مورد دیگر در زمینه ی زیست محیطی است که در این شاخص برنامه ریزی های نوآورانه بیشترین تأثیر را می گذارد.

مورد سوم که اثرگذار بود شاخص اجتماعی است در این شاخص مولفه های مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی، مهارت و دانش اجتماعی، احساس تعلق مکانی، فرهنگ و کاهش فقر به ترتیب بیشترین نقش را بر توسعه ی گردشگری اجتماع محور روستایی در استان گیلان دارند. مورد چهارمی که نقش تأثیرگذاری بر گردشگری روستایی اجتماع محور در منطقه ی مورد مطالعه دارد شاخص مدیریتی است. این شاخص خود دارای دو مولفه امنیت و حمایت قانونی و اجرایی است که امنیت بیشترین نقش را بر توسعه گردشگری اجتماع محور

از مجموع بررسی ها، مطالعات آماری در خصوص متغیرهای کلان گردشگری اجتماع محور نتایج زیر به دست آمد:

چهار شاخص اقتصادی ۰/۳۸۰، زیست محیطی ۰/۳۴۸، اجتماعی ۰/۲۰۷ و مدیریتی ۰/۱۷۸ به ترتیب بیشترین تأثیر را بر شاخص توسعه ی گردشگری اجتماع محور می گذارند. همچنین هر یک از شاخص ها خود نیز دارای مولفه هایی هستند که در زیر به آن ها اشاره شده است:

از این میان در زمینه ی شاخص اقتصادی مزایای اقتصادی اثرگذارترین مولفه بر گردشگری اجتماع محور است. این مورد می تواند دلایل متعددی چون

این شد که با محوریت قرار دادن الگوی توسعه ی گردشگری اجتماع محور به دنبال تعیین وضعیت مشارکت ساکنان محلی سرعین در زمینه ی گردشگری پایدار و همچنین معرفی رویکرد مشارکتی به عنوان راهبردی برای توسعه ی پایدار گردشگری در منطقه ی مورد مطالعه شود. نقطه ی مشترک این پژوهش با تحقیق این پژوهشگران در این بود که به بررسی مولفه ی مشارکت به عنوان یک راهبرد برای توسعه ی پایدار گردشگری پرداخته شده است. در پژوهش حاضر نیز یکی از مولفه های بسیار مهم برای توسعه ی گردشگری اجتماع محور مقوله ی مشارکت است منتهی شاخص ها و مولفه های بیشتری نیز سنجیده شده است.

در نهایت با توجه به نتایج تحقیق در انتهای پژوهش، به منظور پیشبرد و توسعه ی گردشگری اجتماع محور در منطقه ی مورد مطالعه پیشنهادهای زیر ارائه می گردد:

- ۱- آموزش مردم بومی از طریق رسانه های محلی برای توسعه ی گردشگری اجتماع محور؛
- ۲- ایجاد زمینه های اشتغال زایی و افزایش درآمد از طریق بسترسازی جذب گردشگر؛
- ۳- معرفی جاذبه های گردشگری منطقه ی مورد مطالعه؛
- ۴- تبلیغات گسترده در رسانه های پربازدید از جمله شبکه های ماهواره ای، شبکه های مجازی و اینترنت؛
- ۵- تشکیل و تقویت انجمن ها و نهادهای غیردولتی فعال در زمینه ی گردشگری به منظور جلب مشارکت های مردمی در فرایند تهیه، اجرا و بهره برداری از طرح ها و پروژه های عمرانی، اجتماعی و اقتصادی در حوزه ی گردشگری؛
- ۶- اجرای برنامه های آموزشی ترویجی به منظور تربیت راهنمایان محلی و افزایش آگاهی اجتماعات محلی از پیامدهای توسعه ی صنعت

دارد. در واقع در مجموع می توان تمامی موارد بالا را به عنوان متغیرهایی دانست که به طور مستقیم بر گردشگری اجتماع محور تأثیرگذار هستند. علاوه بر این موارد، موارد دیگری نیز وجود دارد که به طور غیر مستقیم بر توسعه ی گردشگری اجتماع محور اثرگذارند. برای مثال، فرهنگ دار بودن روحیه ی بالای مهمان نوازی اهالی روستا، علاقه ی روستاییان به گردشگران، وجود تنوع آداب و رسوم برای جذب گردشگران به مزایا اقتصادی برای جامع محلی منجر می گردد به این صورت که گردشگران علاقه پیدا می کنند به مکان مورد نظر رفته، با ورود گردشگران راه برای کارهای دیگر برای جامعه ی محلی باز می شود. به ایجاد کسب و کارهای جدید در محیط روستا توسط افراد محلی و همچنین ایجاد اشتغال و در نهایت کسب درآمد و سودآوری برای جامعه ی محلی منجر می شود.

موارد دیگر که می توان به آن اشاره کرد مشارکت، کاهش فقر، امنیت و احساس تعلق مکانی است در واقع تمامی این موارد نیز درست مانند مولفه ی فرهنگ می توانند به تنهایی منجر به ورود گردشگران در منطقه و همچنین ایجاد کسب و کار و افزایش درآمد و سودآوری برای جامعه ی محلی باشد.

نتایج تحقیق را می توان با تحقیق منساح (۲۰۱۷) مقایسه نمود. در پژوهشی که این پژوهشگر انجام داد، مزایا و چالشهای اکوتوریسم را مبتنی بر جامعه ی محلی سنجید. تنها نقطه مشترک بین پژوهش در این بود که توجه به جامعه محلی در نهایت به حفظ معیشت افراد روستایی و توسعه ی منطقه منجر می گردد. تفاوت این پژوهش نیز در این بود که کار در پژوهش این پژوهشگر به صورت کیفی بوده در نهایت چالشها و مزایا را بررسی کرده منتهی در پژوهش حاضر کار به صورت کیفی و کمی بوده و تأثیرگذاری هر یک از مولفه ها بر توسعه ی گردشگری اجتماع محور بررسی شده است.

همچنین نتایج تحقیق را می توان با تحقیق پژوهشگرانی چون تولایی و همکاران (۱۳۹۶) مقایسه نمود. در این پژوهش این پژوهشگران نیز سعی بر

۸- تصمیم‌گیری و اجرای برنامه‌های گردشگری از طریق برگزاری جلسات، با حضور نمایندگان منتخب مردم و نظرسنجی از ساکنان محلی؛

گردشگری در محل و فراهم سازی بستر تعامل با گردشگران؛

۷- تخصیص بودجه برای فرهنگ سازی مردم محلی در راستای کاربرد اصول گردشگری اجتماع‌محور؛

منابع

منابع فارسی

حسام، مهدی، باغبانی، حمیدرضا (۱۳۹۶)، سنجش نگرش روستاییان نسبت به تحقق گردشگری روستایی اجتماع محور (مورد مطالعه: دهستان گورا بیس، شهرستان فومن، استان گیلان)، فصلنامه ی پژوهش‌های روستایی، دوره ۹، شماره ۱۵: ۷۵-۸۶.

حیدری چپانه، رحیم (۱۳۸۹)، مبانی برنامه‌ریزی صنعت گردشگری، انتشارات سمت.

دهدشتی شاهرخ، زهره، فیاضی، مرتضی (۱۳۹۰)، مدیریت بازاریابی در صنعت گردشگری، انتشارات مهکامه.

صفرآبادی، اعظم، طبیعی، منصور (۱۳۹۶)، توسعه ی گردشگری اجتماع محور با تاکید بر جنبه‌های قومی محلی (مطالعه ی موردی: شهر کرمانشاه)، جغرافیا، دوره ۱۵، شماره ۵۲: ۱۸۲-۱۶۹.

فاضل بخش، فرشته (۱۳۸۷)، رابطه ی عوامل فرهنگی با سطح مشارکت در گردشگری جامعه محور (مطالعه ی موردی روستای زاغمرز)، پایان نامه ی کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.

فراهانی، سهیلا، فرهنگی، علی اکبر، مشهدی، سحر (۱۳۹۲)، تحلیل شاخص های مؤثر بر توسعه ی صنعت گردشگری

تقدیسی، احمد، وارثی، حمیدرضا، احمدیان، مهدی و عسگری، حمید (۱۳۹۳)، شناسایی و تحلیل عوامل موثر بر توسعه ی گردشگری در مناطق روستایی (مطالعه ی موردی: مناطق روستایی شهرستان جیرفت)، فصلنامه ی پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی، سال چهار، شماره ۱۵: ۱-۱۴.

تقوایی، مسعود، حسینس‌خواه، حسین (۱۳۹۶)، برنامه‌ریزی توسعه ی صنعت گردشگری مبتنی بر روش آینده‌پژوهی و سناریونویسی (مطالعه ی موردی: شهر استان گیلان)، مجله ی برنامه ریزی و توسعه ی گردشگری، سال ششم، شماره ۲۳: ۳۰-۸.

تقوی، مهدی، قلی‌پورسلیمانی، علی (۱۳۸۸)، عوامل موثر بر رشد صنعت گردشگری ایران، پژوهشنامه ی اقتصادی، ۳۴: ۱۵۷-۱۷۲.

تولایی، سیمین، سلیمانی، محمد، جهانی، دولت‌آباد، رحمان و جهانی دولت‌آباد، اسماعیل (۱۳۹۶)، نقش مشارکت جوامع محلی در صنعت گردشگری ایدار (مطالعه ی موردی: سرعین)، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۴۹، شماره ۱: ۹۵-۱۱۳.

جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، سال
۲۳، شماره ۱: ۹۹-۱۱۲.

یاری حصار، ارسطو، باختر، سهیلا (۱۳۹۵)،
ارزیابی شاخصهای گردشگری پایدار
روستایی از منظر جامعه ی محلی و
گردشگران (مطالعه ی موردی:
شهرستان نیر)، فصلنامه ی برنامه
ریزی منطقه ای، سال ۶، شماره ی
پیاپی ۲.

روستایی(پیمایشی پیرامون روستای
گرمه)، فصلنامه ی مدیریت دولتی،
دوره ۵، شماره ۱: ۴۱-۶۴.

کرمی دهکردی، مهدی، میرک‌زاده، علی اصغر و
فرشته غیاثوند غیاثی(۱۳۹۱). تحلیل
عوامل موثر بر توسعه ی گردشگری
روستایی از دیدگاه روستاییان استان
چهارمحال و بختیاری، فصلنامه ی

منابع لاتین

- Archer, B. (2005). Economics impact: misleading multiplier, *Annals of Tourism Research* 11, 2 (6), pp: 517-518.
- Asker, S., Boronyak, L., Naomi, N., and Paddon, M. (2010). *Effective Community Based Tourism: A Best Practice Manual*. Last viewed on 03/05/2013, on the WWW:
<http://www.isf.uts.edu.au/publications/askeretal2010effectivvecbt.pdf>. Also available at:
<http://torc.linkbc.ca/torc/dowms1/APEC%20Effective%20Community%20Based%20Tourism%20WEB.pdf>.
- Baloglu, S. and Bringberg, D. (2013) Affective images of tourism destinations. *Journal of Travel Research* 35(4): 11-15.
- Belij, M.; Veljković, J. and Pavlović, S. (2016) Role of local community in tourism development: Case study village Zabrega. *Glasnik Srpskog Geografskog Drustva* 9(4): 1-14.
- Benedek, J, Deszi, S., (2014), The role of rural tourism in the economic diversification of rural space in Romania, *International Conference*, 3(15), 230-233.
- Briedenhann, J., Wickens E. (2012). Tourism route as tool for the economic development of rural areas vibrant hope or impossible dream? *Tourism Management* 25, 6(5), pp: 71-76.
- Bush, G., Hanley, N. and Colombo, S. (2012). Measuring the demand for nature-based tourism in Africa: a choice experiment using the "cut-off" approach. *Stirling Economics Discussion Paper*, 1(8): 1-20.
- Chaudhry, P. and Gupta, R. K. (2015) urban greenery and its sustainable extension strategies in hot arid region of India. *International Journal of Sustainable Society* 2(2): 146-155.
- Croes, R. (2014). The role of tourism in poverty reduction: An empirical assessment. *Tourism Economics*, 20(2), 207-226.
- Crompton, J. (2007). Economic Impact analysis: myths and misapplication, *Trends* 30,5 (6), 9-13
- Daniel, J. (2013). *Economics Impacts of Tourism*, the flasher Press,

- London, Washington, D.C, 6(15), 421-431.
- Dieke, P. C., (2010), the development of tourism in Kenya and the Gambia, a comparative analysis .Ph.D. thesis, The Scottish hotel School, university of Strathclyde.
- Dodds, R., Ali, A., & Galaski, K. (2018). Mobilizing knowledge: Determining key elements for success and pitfalls in developing community-based tourism. *Current Issues in Tourism*.
- Dwivedi, A. K. (2016). Agri-tourism entrepreneurship: A tool to rural development, *Journal of Tourism Management* 5(11): 1-15.
- Epler, M. and Jones, H. (2013) *Community-based tourism enterprise in Latin America*. Burlington. EplerWood International. [on line] [Accessed 1 December 2011]. Available.
- Exploring outcomes of community-based tourism on the kokoda track, Papua New
- Fleischer, A., (2007), the rural vacationers: follow-up study. Israel, Jerusalem: ministry of tourism, 5(32), 20-30.
- France, L. (1998). Local participation in tourism in the West Indian Islands. In Laws, E., Faulkner, B., and Moscardo, G. (Eds.), *Embracing and managing change in tourism* (pp. 223-224). London:Routledge.
- Goodwin, H., & Santilli, R. (2009). *Community Based Tourism: A Success?* Retrieved <http://www.andamandiscoveri.es.com/press/press-harold-goodwin.pdf>.
- Guinea: A longitudinal study of participatory rural appraisal techniques. *Journal of*
- Hall, C.M (2006), *Tourism planning: policies, process and relationships*. Harlow, England: Printice Hall, 7(18), 23-26.
- Hall, M. C. (2007). *Pro-Poor Tourism: Who Benefits?* Cleve don. Channel View Publications.
- Harrison, D. and Chipani, E. (2011). *Tourism and less developed Countries*. *Tourism and Less Developed world*, CABI 1(5): 15-35.
- Hung Lee, T & Hauh Jan, F. (2019). Can community-based tourism contribute to sustainable development? Evidence from residents' perceptions of the sustainability, [Tourism Management](#), [Volume 70](#), February 2019, Pages 368-380
- Journal of Sustainable Tourism*, 17, 727-745.
- Kayat, K. Ain Zainuddin, N. F. (2016). *Community-Based Tourism Initiative In rural Malaysia: is it A Success?* *International Review of Management and Marketing*, 2016, 6(S7) 242-249.
- Lee, T. H. (2009b). A structural model for examining how destination image and interpretation service affect future behavior: A case study of taiwan's Taomi eco-village.
- Lee, T. H. (2013). Influence analysis of community resident support for sustainable tourism development. *Tourism Management*, 34, 37-46.

- Lepp, A. (2007). Residents' attitudes towards tourism in Bigodi village, Uganda. *Tourism Management*, 28, 876-885.
- López-Guzmán, L; Sánchez-Cañizares, S & Pavón, V (2011). Community - Based Tourism In Developing Countries: A Case Study. *TOURISMOS: an International Multidisciplinary Journal of tourism* Volume 6, Number 1, Spring 2011, pp. 69-84
- [Matilainen](#), A; Suutari, T; [PasiKoski](#), M; Koski, P. (2018), Management by boundaries - Insights into the role of boundary objects in a community-based tourism development project, [Tourism Management](#), [Volume 67](#), August 2018, Pages 284-296
- MENSAH. I (2017). BENEFITS AND CHALLENGES OF COMMUNITY-BASED ECOTOURISM IN PARK-FRINGE COMMUNITIES: THE CASE OF MESOMAGOR OF KAKUM NATIONAL PARK, GHANA, *Tourism Review International*, Vol. 21, pp. 81-98.
- Nielsen, H. and Spenceley, A. (2015) The success of tourism in Rwanda - Gorillas and more. *Journal of Tourism Management* 5(12): 125-165.
- Nielsen, H. and Spenceley, A. (2015). The success of tourism in Rwanda - Gorillas and more. *Journal of Tourism Management* 5(12): 125-165.
- Pearce, D. G. (2010) Tourism and peripherality: perspectives from Asia and the south pacific. *Tourism and Hospitality Research* 3(4): 295-309.
- Reggers, A., Grabowski, S., Wearing, S. L., Chatterton, P., & Schweinsberg, S. (2016).
- Roseland, M. (2005). Towards sustainable communities: Resources for citizen and their governments. Gabriola Island: New Society Publishers.
- Scott, d., Lemieux, c,(2010): Weather and Climate Information for Tourism, *Environmental Sciences*, No 1, pp 146-183.
- Sebele, L.S. (2010). Community-based tourism ventures, benefits and challenges: Khama rhino sanctuary trust, central district, Botswana. *Tourism Management*, 31(1): 136146. doi: 10.1016/j.tourman.2009.01.005.
- Sustainable Tourism*, 24(8-9), 1139-1155.
- Teh, L., & Cabanban, A. S. (2007). Planning for sustainable tourism in southern pulau Banggi: An assessment of biophysical conditions and their implications for future tourism development. *Journal of Environmental Management*, 85(4), 999-1008.
- Thompson, C., Johnson, T., & Hanes, S. (2016). Vulnerability of fishing communities
- Tolon-Becerra, A., Lastra-Bravo, X. and Galdeano-Gomez, E. (2016) Endogenous model formsustainable development in Spanish rural areas. *International Journal of Sustainable Society* 2(2): 156-176.
- undergoing gentrification. *Journal of Rural Studies*, 45, 165-174.

- Van Breugel, L. (2013). Community-based tourism: Local participation and perceived impacts: A comparative study between two communities in Thailand. Master Thesis. As part of the Research Master Social and Cultural Science. Faculty of Social Sciences Radboud University Nijmegen.
- Walford, N, (2001), patterns of development in tourism accommodation enterprise on farms in England and Wales. *Applied Geography*, 9(21), 331-340.
- Wang, C. C., Cater, C., & Low, T. (2016). Political challenges in community-based ecotourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 24(11), 1555-1568.
- Wang, Y. and Wall, G. (2005). Sharing the benefits of tourism: a case study in Hainan, China, *Environments Journal*, 33 (1): 41-59.
- Wearing, S. L., Wearing, M., & McDonald, M. (2010). Understanding local power and interactional processes in sustainable tourism: Exploring village-tour operator relations on the kokoda track, Papua New Guinea. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(1), 61-76.
- Wickens, E. (2008) Tourism routes as a tool for the economic development of rural areas - Vibrant hope or impossible dream? *Tourism Management* 2(5): 71-79.
- World Tourism Organization (2002). *Tourism and poverty reduction*. Madrid: WTO.